

10. Васюк Н.В. *Методологія організації управлінського обліку на підприємстві* / Васюк Н.В. // *Вісник соціально-економічних досліджень*. – 2013. - №1 (48). – С. 40-45

11. Колесников, С. «Экономический учет», или Что такое «управленческий учет» в современном понимании [электронный ресурс] / С. Колесников // *Управление компанией*. - 2002. - №8. Джерело доступу: <http://www.management.com.ua/finance/fin060.html>

12. Аткинсон, Энтони А. *Управленческий учет* / Энтони А. Аткинсон [и др.]. – Пер. с англ. – 3-е издание. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2007. – 880 с.

Стаття надійшла: 18.11.2016 р.

Рецензент: д.держ.упр., проф. Маліков В.В.

Рецензент: д.е.н., проф. Нестеренко С.А. (Таврійський державний агротехнологічний університет).

УДК 657:322

JEL Classification: M41

МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ілляшенко К.В., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

Анотація. Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади відображення доходів і витрат інформаційної діяльності у бухгалтерському обліку, а також формування фінансового результату від цієї діяльності. Метою статті є визначення економічної категорії інформації, висвітлення понять «інформаційні витрати», «інформаційні доходи», та їх відображення в бухгалтерському обліку. При дослідженні використовувалися діалектичний та монографічний методи, а також, методи аналізу та синтезу; порівняльний та системний підхід. Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності підприємств (у частині бухгалтерського обліку).

За результатами наукового дослідження нами було зроблено висновок про те, що інформація стає все більш важливим важелем у всіх сферах діяльності підприємств. Однак досі інформація, як ресурс, ні яким чином не відображається у бухгалтерському обліку. На нашу думку, інформація повинна бути виділена як окрема категорія обліку та бути відображена у фінансовій звітності підприємств. Згідно наших досліджень, інформаційна діяльність в обліку та звітності підприємств повинна відображатися відповідно до сучасних змін, які відбуваються у світі повальної інформатизації. Необхідно впровадити такі поняття, як «інформаційні доходи» і «інформаційні витрати». Нами запропоноване тлумачення цих понять та приклад відображення їх у бухгалтерському обліку за допомогою застосування нових рахунків. Трансформація сучасної економіки в нову, інформаційну, потребує змін в методології обліку та бухгалтерської звітності, і потребує подальших поглиблених досліджень.

Ключові слова: облік, підприємництво, інформація, доходи, витрати, фінансовий результат, інформаційна діяльність

ACCOUNTING OF INCOME AND EXPENSES OF INFORMATION ACTIVITIES

Kateryna Illiashenko, PhD in Economics, Associate Professor

Tavria State Agrotechnological University in Melitopol

Summary. Subject of research are theoretical and methodological principles of reflection of incomes and expenses of information activities in the accounting records and the financial result from this activity. The purpose of this article is the definition of economic categories of information, lighting concepts "information costs, information income," and their reflection in accounting. The study used the dialectical and monographic methods, and the methods of analysis and synthesis; comparative and systematic approach. The results of the study can be used in practical activities of enterprises (in terms of accounting).

According to the results of scientific research, we have concluded that information is an increasingly important lever in all areas of the enterprise. However, until now the information as a resource that in no way reflected in the accounting records. In our opinion, the information should be highlighted as a separate category of accounting and be recognized in the financial statements of companies. According to our research, information activities in the accounting and reporting enterprises should be displayed according to the modern changes that are happening in the world of rampant information. It is necessary to introduce concepts such as "income information" and "information costs." We propose an interpretation of these concepts and the example reflect them in accounting through the

use of new accounts. The transformation of the modern economy in the new information requires changes in the methodology of accounting and financial statements, and requires further in-depth studies.

Keywords: *accounting, entrepreneurship, information, income, expenses, financial result, information activities*

Постановка проблеми. Останнім часом виникла необхідність у дослідженні методології глобальної інформатизації суспільства та її зв'язку з економікою. Новітні технології зв'язку та обчислювальної техніки призвели до змін багатьох сталих економічних понять і категорій. Інформація стала прирівняна до найбільш значимих цивілізаційних ресурсів сучасності. В той час вперше серед відомих вчених-економістів стало використовуватися поняття інформаційної економіки. Деякі вчені називають таку форму економіки постіндустріальною або економікою знань. Звідси виникають і більш глибокі питання, такі як поняття та методологія інформаційної діяльності підприємств та її відображення у бухгалтерському обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше цілісну теорію нового постіндустріального суспільства запропонував американський вчений Д. Белл [1]. Засновником та відомим дослідником інформаційної економічної теорії є Дж. Акерлоф. Він запропонував розглядати поведінкову макроекономіку з точки зору інформаційної парадигми [2]. Досить відомі праці про інформатизацію та реіндустріалізацію економіки та суспільства написані В.Л. Іноземцевим [3]. Зв'язок постіндустріальної економіки з освітою (економіка знань) досить глибоко розкриті у працях О.М.Новікова [4]

Невирішені складові загальної проблеми. Методологія обліку інформаційної діяльності підприємств все ще мало досліджена. Наприклад, все ще не надано чіткого визначення таких понять, як «інформаційні витрати» та «інформаційні доходи».

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення економічної категорії інформації, висвітлення понять «інформаційні витрати», «інформаційні доходи», та їх відображення у бухгалтерському обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні технології дозволили серйозно поглянути на новий вид ресурсів – інформацію. Сама по собі інформація існувала завжди: усно, на пергаменті, перфокарті або на сучасному цифровому носії тощо. Але розглядати її як ресурс, що впливає на економічну діяльність, розпочали не так давно.

Інформація – абстрактне поняття, що має різні значення залежно від контексту. Походить від латинського слова «informatio», яке має декілька значень:

- роз'яснення;
- виклад фактів, подій;
- витлумачення;
- представлення, поняття;
- ознайомлення, просвіта [5, с.6].

За визначенням І.В. Зайця інформація – це головний елемент будь-якої із функцій управління. Володіння повною, достовірною, актуальною та оперативною інформацією надає ринкових переваг, знижує фінансовий ризик, ефективно підтримує прийняття рішень. При наявності повної інформації (детермінований випадок) управлінські рішення, виходячи з того, що знання про зміст проблеми (мету, постановку, інструменти, зміни, дані, терміни) будуть правильними та з найменшим ступенем ризику [6, с.97].

С.О.Телешун і І.В. Рейтерович визначають інформацію, як відомості про факти (події, осіб, організації), які є основою для прийняття рішень щодо проведення адміністративно-організаційних, політичних та інших заходів, а також для підготовки різноманітних пропозицій і рекомендацій стратегічного та тактичного характеру. Показово те, що факт як такий практично не містить майже ніякої інформації, якщо його не розглядати разом з іншими фактами. Тільки об'єднавши різноманітні факти та виокремивши серед них найбільш відповідні проблемі, яка розглядається, можна отримати чітку картину того, що відбулося [7, с.9].

На думку Мудрої М.А. використання інформації та сучасних інформаційних технологій у діяльності підприємств забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень, знижує витрати, економить ресурси та час [8, с.123].

Таким чином, інформація набуває важливої ролі у діяльності підприємств та прямо впливає на результативність їхніх показників.

Зараз, національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку передбачено три види діяльності: операційну, фінансову, інвестиційну [9, с.169].

У зв'язку з вище наведеним, ми вважаємо, що до вже існуючих видів діяльності, тобто операційної, фінансової та інвестиційної, в обліку та звітності необхідно також додати показники інформаційної діяльності.

Інформаційна діяльність – це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави (ст.12 Закону України «Про інформацію» 2011 року) [10].

На нашу думку, інформаційна діяльність – це комплекс дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб і інтересів усіх користувачів економічної інформації.

З метою задоволення цих потреб органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють інформаційні служби, системи, мережі, бази і банки даних. Порядок їх створення, структура, права та обов'язки визначаються Кабінетом Міністрів України або іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування [10].

Основними видами інформаційної діяльності є одержання, використання, поширення та зберігання інформації [10].

Одержання інформації – це придбання та накопичення даних і документованої або публічно оголошеної інформації.

Використання інформації – це задоволення інформаційних потреб і можливість опрацювання даних для користувачів.

Поширення інформації – це оприлюднення, розповсюдження та реалізація інформації на користь споживачів у встановленому законом порядку.

Зберігання інформації – це комплекс заходів, що спрямований на забезпечення зберігання повноти та цілісності даних, створення та підтримання належних умов для їх використання та накопичення.

Окремо необхідно виділити проблему безпеки, тобто запобігання несанкціонованому доступу, поширенню і використанню інформації.

Важливо зауважити, що у англійському перекладі інформаційна діяльність та інформаційна активність звучать однаково «information activities». Однак ми розділяємо ці поняття.

Ми вважаємо, що інформаційна активність – це якісний показник, що характеризує ступінь поширення інформації у зовнішньому інформаційно-економічному просторі.

Статистична звітність, згідно закону «Про державну статистику» ст. 21. «Гарантії органів державної статистики щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації», є конфіденційною [11], а показники інформаційної активності повинні бути доступні для користувачів. Тому ми пропонуємо відображати їх саме у фінансовій звітності підприємств. Це можуть бути як окремі графі в уже існуючих формах, так і нова форма приміток до основних форм звітності.

Для відображення інформаційної активності у фінансовій звітності індекси активності необхідно буде перевести у відповідні грошові показники. Звідси виникає необхідність у впровадженні таких нових понять, як інформаційні витрати та інформаційні доходи, а також надання їм нових визначень:

- інформаційні доходи – це доходи, що отримані від підвищення суспільного, державного, ринкового значення підприємства та його значення у медійно-інформаційному просторі, а також призводять до збільшення його власного капіталу.

- інформаційні витрати – це витрати, що направлені на підвищення суспільного, державного, ринкового значення підприємства та його значення у медійно-інформаційному просторі, а також призводять до збільшення його активів.

У плані рахунків бухгалтерського обліку ми пропонуємо впровадити рахунок 77 «Доходи інформаційної діяльності» та рахунок 99 «Витрати інформаційної діяльності» с закриттям цих рахунків на 794 рахунок «Результат інформаційної діяльності».

Відображення доходів і витрат згідно з національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» відбувається у формі звітності №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи)» [12].

Тому, на нашу думку, доцільно додати ці статті до цієї форми звітності. Наприклад, створити V розділ звіту «Доходи та витрати інформаційної діяльності». Таким чином, структура звіту та методика його заповнення не зазнає суттєвих змін, а новий розділ буде також підкріплений інструкцією та алгоритмом складання.

Висновок або наукова новизна. З результатів дослідження нами зроблено висновок про те, що інформація стає все більш важливим важелем у всіх сферах діяльності підприємств. Однак досі інформація, як ресурс, ні яким чином не відображається у бух-

галтерському обліку. На нашу думку, інформація повинна бути виділена як окрема категорія обліку та бути відображена у фінансовій звітності підприємств.

Отже, інформаційна діяльність в обліку та звітності підприємств повинна відображатися відповідно до сучасних змін, які відбуваються у світі повальної інформатизації. Необхідно впровадити такі поняття, як «інформаційні доходи» і «інформаційні витрати». Нами запропоноване тлумачення цих понять та приклад відображення їх у бухгалтерському обліку за допомогою застосування нових рахунків.

Трансформація сучасної економіки в нову, інформаційну, потребує змін в методології обліку та бухгалтерської звітності, і потребує подальших поглиблених досліджень.

Перелік посилань:

1. Белл, Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл // Новая технократическая волна на Западе. – Москва: Прогресс, 1986. – С. 330-342.
2. Акерлоф, Дж. А. Идентичность и экономика организаций / Дж. А. Акерлоф, Р. И. Крэнтон // Росс. ж-л мен. – 2010. – Т. 8, № 2. – С. 107-130.
3. Иноземцев, В. Л. Постиндустриальная дихотомия / В. Л. Иноземцев // Мир перемен. – 2014. – № 1. – С. 144-147.
4. Новиков А.М. Постиндустриальной экономике - постиндустриальное профессиональное образование / А.М. Новиков // Вестник ФГОУ ВПО МГАУ. 2010. – №4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/postindustrialnoy-ekonomike-postindustrialnoe-professionalnoe-obrazovanie>.
5. Фурсов В. А. Теория информации: учеб. / В.А. Фурсов. – Самара: Изд-во Самар, гос. аэрокосм, ун-та, 2011. - 128 с.
6. Заець І.В. Роль інформації в системі управління підприємством / І.В. Заець // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2010. – № 2 (52). – С. 97-98.
7. Телешун С.О. Моніторинг джерел інформації в системі державного управління: навч. посіб. / С.О. Телешун, І.В. Рейтерович; за заг. ред. проф. С. О. Телешуна. - К. : НАДУ, 2009. - 36 с.
8. Мудра М.А. Значення інформації в управлінні ланцюгами поставок продукції / М.А. Мудра // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 56(962). – С. 121-123.
9. Омецінська І. Я. Соціальні витрати підприємства, їх значення та структура / І.Я.Омецінська, О. В.Омецінський // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., 11 травня 2016 р. - Тернопіль:ТНЕУ, 2016.- С. 168-170.
10. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 №2657-XII із змінами, внесеними згідно із Законами №2756-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, №23, ст.160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
11. Закон України «Про державну статистику» від 17.09.92, ВВР, 1992, №43, ст.21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

Стаття надійшла: 18.11.2016 р.

Рецензент: д.держ.упр., проф. Маліков В.В.

Рецензент: д.е.н., проф. Синяєва Л.В. (Гаврійський державний агротехнологічний університет)

